

ІСТОРИКО-СОЦІАЛЬНІ ЖАНРИ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ПОСТНЕКЛАСИЧНІЙ МЕТОДОЛОГІЇ: ПРИНЦИПИ КЛАСИФІКАЦІЇ

*... Во смутный мрак веков...
Монах, судейский, рыцарь,
менестрель
Все смутно видели святую цель...*

Валерий Брюсов

На основі підходу М. Бахтіна та постнекласичної методології пропонуються критерії віднесення тексту до певного жанру: умови (соціокомунікативні фактори; авторство; час; мова); зміст (тип твору, тематика, провідний герой, типовий атрактор); форма (мовно-семіотичні засоби функціональної організації змісту); стиль (архетипи; дискурс; канали комунікації), на основі яких було класифіковано 242 твори свн. літератури.

Ключевые слова: жанр; середньовічна література; постнекласична методологія; принципи класифікації: умови, зміст, форма, стиль.

Для нас, філологів, і літературо-, і мовознавців, що займаються медієвістикою, актуальною ціллю постає намагання оптимально висвітлити середньовічні літературні пам'ятки у комплексі їх системних відношень та синергії розвитку (з урахуванням найсучасніших підходів). Як відомо, твори середньовічної літератури, у т. ч. і літературні пам'ятки давньо- та середньовічної німецької (двн/свн.) мови, зафіксовані в рукописах, а нині опубліковані як мовні пам'ятки, поставали предметами численних співвіднесень – до релігійної, бюргерської чи лицарської літератури; до міннезангу та куртуазного роману тощо. Ці узагальнення ґрунтувалися на певних критеріях: тематиці, формі, авторстві (що, за марксистсько-ленінською методологією, мало бути обов'язково класовим, а західною методологією не враховується (пор. [7; 13; 15])), тощо. В медієвістиці утверджувалися класифікації Н. І. Балашова, Г. І. Геердтса, В. М. Жирмунського, М. Л. Гаспарова (у 8-томнику Всесвітньої літератури), Б. І. Пуришева, нинішні Г. Бруннера, Н. О. Висоцької та ін. [7; 13; 15], проте кардинальної переоцінки вони не зазнали. Недаремно ряд дослідників (у т. ч. і Т. Бовсунівська [6]) стверджують про кризу в сучасному дослідженні жанрів. Тому розглянемо проблему жанрів, їх класифікації для медієвістики, враховуючи постнекласичний етап

розвитку сучасної науки. У цьому руслі, за врахування сучасного вивчення проблеми, вдаємося до кількох теоретичних міркувань.

1. Літературна пам'ятка як лінгвістична модель типових ситуацій оточуючої дійсності, інтерполюючи міркування Л. С. Піхтовнікової [9, с. 6], є динамічною взаємодією (синергією) різнотипних епічних, драматичних, поетичних, дидактичних, сатиричних, образних, алегоричних, фантастичних, афористичних та інших елементів, які через свої нелінійні комбінації, що зазнають еволюції, створюють відповідний стильовий архетип та підпорядковуються узагальненій символічній картині (соціально зумовленого семантичного змісту), за допомогою якої моделюються та пізнаються в процесі метафоризації соціально значущі теми, ідеї та істини. Саме серед інших творів „вони набувають „специфічного аромату” (М. Бахтін), властивого тим чи іншим жанрам (від фр. *genre* – „манера, різновид”) як сукупності творів, поєднаних за формальною і змістовою подібністю.

2. До історії жанру. Типи підходів. У історії європейської естетичної думки жанр стає спеціальною темою з самого початку її існування. Найвідоміші „роздуми про жанр” – це „Поетика” Арістотеля, спрямована на розгляд трагедії, і „Наука поезії” Горація, присвячена поетичній сатирі. І для Арістотеля, і для Горація жанр був сукупністю художніх норм, „доступних для огляду”, тобто відповідних читацькому сприйняттю і вимогам смаку. Після „Поетики” Арістотеля, де виділено типи жанрів: поетику, драматургію та епіку, проблеми жанрів епізодично згадувалися в середньовічних курсах риторики, в окремих трактатах (Томас Ерфуртський та ін.) і в літературних пам'ятках (Г. фон Трімберг у „Бігуні: Renner”). Нині ж проблемами визначення жанрів займаються два філологічні напрямки лінгвістична генологія (термін Т. ван Тігема, 1938) та прагматично спрямована жанрологія [5, с. 239], що ґрунтуються, як правило, на феноменологічній (у т. ч. марксистсько-ленінській) та неопозитивістській методологіях. Генологія опирається на ідеї М. М. Бахтіна та близьку теорію мовленнєвих актів (МА) чи соціолінгвістичні підходи до текстової діяльності (А. Вежбицька, Н. Д. Арутюнова, Т. В. Шмельова та ін.). Жанрологія, прагматично та когнітивно спрямована, ґрунтується на аналізі діалогу (В. В. Дементев, К. Ф. Седов та ін.), соціальної взаємодії в умовах конкретної ситуації спілкування [5, с. 54–55]. Нині на цій основі, враховуючи різноаспектність аналізу, утворилося кілька відмінних підходів до розуміння жанру як роду твору, що характеризується щонайменше певною сукупністю формальних і змістових особливостей. Згідно із функціонально-стильовим підходом жанр є важливим стильотворчим чинником, що характеризується певним композиційним стереотипом та низкою облігаторних і факультативних мовних ознак, властивих групі творів. За дискурсивним підходом, жанр проявляється як складник дискурсу (В. І. Карасик, Ф. С. Бацевич, В. В. Дементьев), що включає

мовленнєвий жанр як поєднання характерних МА. Відповідно до комунікативного підходу, жанр виступає засобом комунікації для ефективної взаємодії членів комунікативної спільноти, а за близькою лінгвістикою тексту – функціонально-комунікативним феноменом. За неореторичним підходом ([16; 17]), що ґрунтується на когнітивній психології та теорії соціальної комунікації, жанр проявляється як динамічний результат повторюваних соціориторичних ситуацій, притаманних певним дискурсивним (риторичним) спільнотам у процесі соціальної комунікації, що знаходить своє вираження у творах.

3. Проблеми жанрів. За цими визначеннями, як бачимо, літературні жанри – групи літературних творів, об'єднаних динамічною сукупністю різнотипних формальних і змістових властивостей, визначення яких вимагає певних узагальнень з урахуванням їх прояву в часі, просторі та суспільстві. Сучасні літературні жанри (і таке припущення ми зустрічаємо вже в роздумах М. М. Бахтіна) не є елементами якої-небудь наперед заданої системи: навпаки, вони виникають як точки згущення напруженості в тому чи іншому місці літературного простору, відповідно до художніх завдань, що ставляться певним колом авторів. За сучасним аналітичним розглядом жанрів [5], жанр – категорія динамічна, бо розгортається від статичності до динаміки, від ієрархії до антиієрархії, від одного аксіологічного полюсу до іншого (Лановик), від одного простору до іншого, запозичуючись в інші краї та країни. Жанр, що інтертекстуально „перехрещується”, ще й модифікується або й метаморфується (О. В. Червінська) інтермедіально, під впливом каналів різної художньої комунікації; він мислиться як „родинний зв'язок” (Л. Вітгенштейн), тобто репрезентує не лише спільну модель, а й спільне походження (Г. Драненко). Поняття жанру несе спадкоємність сприйняття: читач, виявляючи в творі ті або інші особливості сюжету, місця дії, поведінки героїв, відносить його до якого-небудь відомого йому жанру, згадуючи прочитане, і впізнає в новому знайоме. Проте, крім стійкості й рівності собі, категорія жанру має і прямо протилежну особливість: вона історично рухома, як і вся шкала художніх цінностей. Межі, що відокремлюють літературу від не-літератури, як і межі, що відокремлюють жанр від жанру, мінливі, бо будь-який жанр може запозичувати специфічні особливості інших жанрів, істотно змінюючи свій устрій. Ідентифікувати його в такому разі стає вкрай складно. Тому в німецькій філології (мово- та літературознавстві), як реакція на невизначеність терміна, утвердилося нейтральне „Textsorten: сорти текстів” [13, с. 129].

4. Синергійний підхід. Ряд дослідників (у т.ч. і Т. Бовсунівська [6]), враховуючи кризу в сучасному дослідженні жанрів, пропонує синергетичний підхід до їх визначення, тобто фактично звернення не до старої (марксистсько-ленінської чи неопозитивістської), а до нової методології (способу пізнання й

осмислення об'єктивної дійсності), яка дозволяє розглядати проблеми саморозвитку нелінійних систем, самопородження смислу. В основі нової постнекласичної методології, до застосування якої закликають науковці, лежить синергетична, голістична, чи цілісна, парадигма (див. [8: 10]). Ця парадигма, нині застосовувана від сучасної фізики до культурології, ґрунтується на концепціях голістичної цілісності (Ф. Мозер) та модулярного функціонування, синергії та емерджентності дисипативних структур (Г. Хакен, І. Пригожин та ін.), коли модулярні підсистеми явища (зокрема, й літературно-мовного феномену) роблять його цілісною функціонуючою системою, що містить модулярно-фрактальні підсистеми, які завдяки синергійній кооперації перевищують їх сумарні властивості (див. [4, с. 22]).

Синергія проявляється, як правило, в нелінійних (нестійких) системах, які в „пунктах біфуркації” (переломний час) через вторгнення випадкової флуктуації (як в’яло перебігаючого процесу неурівноваженої системи) можуть перейти в один із можливих станів нової якості (у т. ч. і в новий жанр). Саме культурними флуктуаціями викликаються такі мовно-літературні феномени, як поява нової пам’ятки, утвердження модної чужоземної літературної форми (як, наприклад, перекладний і, згодом, куртуазний роман) чи актуалізація нового символу (ідеал „*mâze*” в лицарському романі), що, як правило, відбуваються в напрямку до „атрактора”, цільового кінцевого стану. Саме атрактор (як нова, реформована концепція християнства та церкви чи зміна морально-ідеологічних установок у середньовічному культурі рицаря-лицаря) визначає не лише ствердження нових форм і символів (*hoher muot; unio mistica*), а й дисипативні процеси відкидання неоптимальної мовно-літературної форми (неактуальної більше алітерації, непотрібного слова тощо). Ці явища, викликані флуктуаціями дисипативних процесів, відбуваються за певних параметрів порядку, що зумовлюють як макроскопічну структуру, так і мікроскопічні частини системи. Оскільки причини та наслідки здебільшого стосуються різних дисциплін, то синергетика, спрямована (за принципом „все взаємопов’язано”) на дослідження взаємодій на стику між науками (як, наприклад, лінгвістика – літературознавство – історія – психологія), використовує перенесення методів та моделей з однієї науки в інші. Це, на нашу думку, має стосуватися вивчення як окремих літературних пам’яток, так і лінгвокультурних категорій жанру, що їх охоплюють.

5. Комплексний підхід і критерії визначення. Свого часу М. М. Бахтін, заклавши антиструктуралістську теорію мовленнєвих жанрів, яку можна перенести на літературні жанри, виділив три ключові елементи: тематичний зміст, який відображає цільове призначення застосованих засобів мовлення), стиль та композиційну будову, що організовує форму. „Всі ці три моменти... нероздільно пов’язані у всьому висловленні й однаково визначаються сферою спілкування” [1, с. 237], тобто в основі жанру лежить завершене

висловлювання. Мовленнєві жанри, конструйовані на висловлюваннях (типу привітання чи розмови), належать до первинних, а літературні жанри, що базуються на їх групах – до вторинних [1, с. 239, 252]. Поза сумнівом, ці фактори мають в основі спільне – вираження, проте відрізняються між собою за постановкою проблеми – зміст (що виражається?), форма (за допомогою чого виражаються елементи композиції?) та стиль (як виражається? за якими нормами, канонами?). За діалектичною традицією, розвинутою до Ф. Гегеля ще в античність, ці характеристики взаємопереплетені: зміст формально організований, форма змістовна, бо має змістове наповнення, а стиль виникає на основі їх поєднання. Враховуючи жанрові категорії Т. Яхонтової [12, с. 87] та трискладовість жанрів М. М. Бахтіна, узагальнено визначимо їх характеристики через категорії тематичного змісту, композиційності форми та стилю, проте доповнимо їх ще організуючим фактором: умовами написання твору, які відбиваються на цих елементах:

УМОВИ

1. Соціокомунікативні чинники як умови появи твору, їх пов'язаність із подіями. Наприклад, реформи Карла Великого та Людовика Благочестивого мали наслідком пропагування Біблії національними мовами; клонійські реформи привели до посилення полеміки, що знайшла вираження в клерикальних творах; утвердження лицарства в епоху хрестових походів посилило міжнародні контакти, які спричинили появу спочатку перекладної літератури та шпільманських епосів, а згодом і куртуазного роману тощо, що відрізняються між собою певними категоріями (див. нижче).

2. Авторство адресанта як опосередкований „становий” (а не класовий) вплив на пам'ятку її автора, що належить до певного соціального прошарку. Такими авторами виступають: монахи як творці ранньої клерикальної поезії; шпільмани як укладачі шпільманських епосів, проте в „пограничні часи епохальних змін” з'являється і такий „перехідний” автор, як Конрад фон Вюрцберг – представник і бюргерської, і куртуазно-епігонської літератури.

3. Часовий період написання твору, спочатку умовно поділений на часові періоди по 50 років: 1050–1100; 1100–1150; 1185–1220 і т. д., і т. п.;

4. Діалект чи мова написання і вплив інших мов та культур (латині та сусідніх держав) на літературну пам'ятку.

I. ЗМІСТ

1. Тип твору, що належить до відповідного дискурсу (як змістової тематичної полеміки із середовищем релевантних реципієнтів): клерикальний; рицарський; бюргерський (для середньовіччя), що мають відповідні мету та сценарій розгортання за певними нормами.

2. **Тематика** чи тематичний зміст: подвиги рицарів „Круглого столу” короля Артура; походи Александра Македонського чи Карла Великого тощо.

3. **Головний герой**: король – королева (перекладний роман); рицар – дама серця (міннезанг); Христос, Діва Марія (свн. клерикальна поезія) і т. д.

4. Характерні **комунікативні соціориторичні ситуації**: зустріч і закоханість (із трафаретною симптоматикою: закохані то бліднуть, то червоніють); битва (з типовими характеристиками: склад війська, характер озброєння; перебіг бою); молитва тощо. На розуміння клерикального, рицарського чи бюргерського дискурсу впливає жанрове очікування, що налаштовує слухача/читача на ту чи іншу типову комунікативну за змістом та соціориторичну за формою ситуацію, певні способи розв’язання проблеми.

5. Характерний **атрактор** як поклоніння Богу-творцю в двн. літературі та Христу і Діві Марі – у свн. клерикальній літературі: „понадмірна звитяга” для героїчного епосу: „mâze: міра”, „êre: честь”, „zuht: виховання” і „triuwe: вірність” для квртвазного епосу: „hôhe minne: високого кохання”, „trûren: сумування”, „staete: постійність”, „dienest: служіння”, „lôn: винагорода” для міннезангу; „unio mystica” – для містицизму тощо.

II. ФОРМА

1. **Мовно-семіотичні засоби функціональної організації змісту текстів**, їх характеристики (архаїзація, неологізація; інша „жанрова експресія у слові”, за М. Бахтіним), що визначають: типи лексики, типи речень; кліше; характерні штампи-образи (червона кров на зеленому полі для рицарської літератури) та символи (кольори міннезанга чи християнства, що мають відмінну інтерпретацію), інші аспекти мовного коду тощо.

2. **Стійкі форми висловлень, смислові форми, певний мовленнєвий жанр**, в основі яких лежить завершене висловлювання [1, с. 249], як певні модулі, бо „кожна сфера використання мови виробляє свої відносно стійкі типи таких висловлень, які ми й називаємо мовленнєвими жанрами: МЖ” [1, с. 237]. МЖ як формально-композиційні частини тексту, за словами М. Бахтіна, організують зміст мовлення так само, як його організують граматичні форми (див. МЖ „опис” чи „міркування”).

3. **Спосіб „фактографування” дійсності** чи його відображення сюжетно-мовними засобами, особливо стереотипно-синтаксичними конструкціями [12, с. 130].

4. **Певні правила чи способи композиції** як організації змісту: форми зачину, зав’язки, кульмінації та розв’язки, специфічні для кожного типу різножанрових творів.

III. СТИЛЬ (на основі поєднання змісту та форми його вираження)

1. **Стиль** як образно-символічний відбиток певної епохи, її соціально-культурного рівня чи суспільних відносин [9, с. 10–11]

виражається через *загальні стилеві архетипи*: риторично-стислий (рання клерикальна література); розважальний архетип шпільманських епосів; народно-епічний архетип героїчних епосів тощо.

2. Специфічний дискурс як характерний тип організації мовленнєвих актів; як „текст, занурений у життя”: як характер дискусій, що веде із сучасниками сам автор.

3. Мовно-стильовий архетип: малий розмір для ранньоклерикальної літератури та великий – для епічних форм; типи римування (алітерація; нібелунгова строфа); типи речень

4. Зв'язок з іншими жанрами (у т.ч. у зарубіжжі), їх запозичення.

5. Канал комунікації: усний – писемний – комбінований [2, с. 17]; зоровий (читання тексту); слуховий (наспівування; прослуховування речитативу).

6. Шляхи дистрибуції (читання перед двором – проповідь).

6. Хід аналізу і спрощена класифікація. Жанровий аналіз кожного окремого середньовічного твору, очевидно, можна проводити індуктивно (опираючись на аналіз конкретного твору) чи дедуктивно (від загального до конкретного на базі синтезу), що Дж. Свейлз [17, с. 72–73] відповідно позначає як текстовий та ситуативно-контекстуальний підхід. На нашу ж думку, оптимальним для проведення жанрового аналізу твору видається поєднання дедуктивного та індуктивного підходів, коли при визначенні віднесеності твору аналіз проходить і від тексту, і від жанру.

Далі на основі зазначених критеріїв проводимо визначення та розмежування типів тексту як жанрів (на матеріалі відомих 242 свн. пам'яток), спираючись на сучасне постнекласичне їх розуміння.

Скорочений аналіз свн. літературних пам'яток дозволяє виділити такі жанри середньовіччя: ранні і середні клерикальні (релігійні) твори (1050–1150/1250); доквртвазні перекладні романи й літописи, створені ченцями і священиками (1140–1160); шпільманські епоси, створені мандрівними музиками (1140–1170); мінезанг і придворні романи (1183–1220 як наслідування менестрелями провансальських творів Кретьєна де Труа); героїчні епоси (1200–1240); квртвазно-епігонські придворні твори (1240–1300), що належать до лицарської літератури; а також твори клерикальної містики (1270–1350) і бюргерської літератури (1280–1350). Переважно бюргерам належать нелітературні фахові чи спеціалізовані твори: (а) гуманітарного спрямування: філософсько-теологічні трактати; документи юридичні; теологічні; історичні хроніки, та (б) природничого гатунку: описи загальнофізичні; математичні й механічні; астрономічно-астрологічні; митецькі та аптекарські описи; алхімічно-хімічні та мінералогічні; кухонні книги тощо.

7. Три групи висновків

I. Визначення належності твору до певного жанру неможливе без урахування принципів історизму та соціальної віднесеності. Єдність простору, часу та суспільства реалізується через розгляд часових, соціальних і територіальних умов його виникнення. Тому пропоноване нами визначення жанрів для медієвістики отримує означення „історико-соціальний”, бо використання літературно-мовних засобів залежить значною мірою не тільки від автора та / або розміру тексту, а й від соціальних і часових тенденцій. Посилення лицарства наприкінці XII ст. та його занепад наприкінці XIV ст. призвели до зміни наборів атракторів, лексики, структурно-композиційних елементів і форм у творах, що за способом свого жанрового прояву переливаються в інший. Тому за вживанням різнотипних змістових, формальних і стильових характеристик ряд творів можуть займати проміжну позицію між жанрами, наприклад, „Енеїда” Г. фон Фельдеке, створена свого часу як перекладна інтерпретація провансальської „Енеїди” (тобто як пам’ятник докуртуазної перекладної літератури), формами, зрозумілими всім регіонам Німеччини, проте з дотриманням куртуазного ідеалу „міри”. До таких проміжних типів тексту належать алегоричні „промови про кохання”, що включають елементи рицарського міннезангу та бюргерської карнавальності.

II. На основі проаналізованих літературних пам’яток, експериментально розкладених за 50-річними періодами, з’ясувалося, що не лише мова, її лексичний склад, а й пам’ятки постійно функціонують та унаслідок цього розвиваються в часі, бо „немає нерухомості і в літературі”. Розвиток відбувається в **діахронії**, яку нині розглядають як **ближню**, обмежену життям одного покоління, і **далеку**, діахронію трьох століть чи взагалі не обмежену в часі [11]. Враховуючи аналіз жанрових форм, для історико-літературних досліджень ключовою, на нашу думку, постає саме **середня** діахронія, обмежена певними, відносно тривалими відрізками часу, що перевищують життя одного покоління не лише вдвічі (50–60 років), а й утричі (90–100 років). Саме такими часовими проміжками обмежується тривалість існування певного історико-літературного жанру в класичному його розумінні (як, наприклад, рання клерикальна література 1060–1185 рр., куртуазна література „одного покоління”: 1183–1220; куртуазно-епігонська література „двох поколінь”: 1220–1280; бюргерська дидактична література „трьох поколінь”: 1250–1350) тощо.

III. Жанри, що виникають як часові реакції на певні соціальні потреби, суспільні події, виражаючи суспільні вимоги та норми, є типізованими літературними формами соціальних актів із відносно регулярними ознаками, які виникають у певних рекурентних соціореторичних ситуаціях спілкування. Вони нав’язують автору інструктивні канони, виступаючи комунікативними орієнтирами як мовно-соціальної поведінки, так і побудови тексту. Будучи певними

матрицями чи шаблонами, наповненими первинними мовленнєвими актами як засобами створення нового змісту та текстової композиції, жанри, відзначаючись стилем, функціонують динамічно як дискурс, реалізуються як типи текстів (у складній мережі інтертекстуально пов'язаних із ними іншими типами текстів) (див. [12, с. 132–138]). Вони постають певними абстрактними сутностями, що актуалізуються в конкретних текстах зі спільними рекурентними, змістово-формальними рисами [12, с. 9], іншими словами, складною цілісною (голістично-модулярною) конфігурацією формальних ознак, тематичного змісту та суспільно ратифікованих шляхів їх продукування (див. [16]).

За результатами дослідження, жанри піддаються певним якісним і кількісним зіставленням, завдяки чому можна характеризувати співвіднесеність твору з одним із них. У перспективі доцільно опублікувати проведену (за наведеними критеріями) повну класифікацію дивн. і свн. пам'яток з урахуванням їх жанрової віднесеності.

1. *Бахтин М.М.* Проблема речевых жанров / М.М. Бахтин // Эстетика словесного творчества. – М. : Искусство, 1979. – С. 237–280.
2. *Бацевич Ф.* Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи : монографія / Флорій Бацевич. – Львів : ПАІС, 2005. – 264 с.
3. *Брюсов В.Я.* Светоч мысли. Венок сонетов (1918) / В.Я. Брюсов. // Сочинения : в 2 т.– М. : Худож. лит., 1987. – Т. 1. : Стихотворения. Поэмы. – С. 470–476.
4. *Бутов В.Н.* О некоторых проблемах синергетического анализа / В.Н. Бутов // Вісник Запорізького національного університету – 2008. – № 2. – С. 19–23.
5. *Дементьев В.В.* Теория речевых жанров / В.В. Дементьев. – М. : Знак, 2010. – 600 с.
6. Генеза жанрових форм у контексті інтермедіальності // Міжнар. наук. конф. 29-30 вересня 2011 р. : програма та тези доповідей. – Чернівці, 2011. – С. 15.
7. История немецкой литературы : в 5 т. Т. 1: 1X-XV11 вв. / под ред. Н. И. Балашова. – М. : Изд-во АН СССР, 1962. – 470 с.
8. *Огуй О.Д.* Пошуки методологічної та методичної основи для нової філології / О.Д. Огуй // Наук. вісник Чернів. торгів.-економ. інституту. – Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2005. – Вип. 2–3. – С. 145–152.
9. *Піхтовнікова Л.С.* Синергія стилю байки: німецька віршована байка XIII–XX ст. / Л.С. Піхтовнікова. – Х. : Бізнес Інформ, 1999. – 220 с.
10. *Селіванова О.* Лінгвометодологія – наукова парадигма – епістема / Олена Селіванова // Науковий вісник Чернівецьк. ун-ту.– Чернівці : Чернівец. нац. ун-т, 2009. – Вип. 475–477: Слов'янська філологія. – С. 200–206.
11. *Улуханов И.С.* Некоторые вопросы теории исторического словообразования / И.С. Улуханов // Проблемы теории и истории славянского словообразования: VI Междунар. конф. по

- словообразованию, 2–6 марта 2003 г. : тезисы докл. – Минск, 2003. – С. 376.
12. *Яхонтова Т.В.* Лінгвістична генологія наукової комунікації : монографія / Т.В. Яхонтова. – Львів : ЛНУ, 2009. – 420 с.
 13. *Brinker K.* Linguistische Textanalyse. Einführung in die Grundbegriffe und Methoden / K. Brinker. – 5. durchges. u. erg. Aufl. – Berlin : E. Schmidt, 2001. – 168 S.
 14. *Brunner H.* Geschichte der deutschen Literatur des Mittelalters und der Frühen Neuzeit im Überblick / Horst Brunner. – Stuttgart : Ph. Reclam, 2010. – 526 S.
 15. *Geerds H.J.* (Hrsg.). Deutsche Literaturgeschichte in einem Band / Prof. Dr. Hans Jürgen Geerds. – Berlin : VEB Volk und Wissen, 1971. – 768 S.
 16. *Kamberelis G.* Genre as institutionally informed social practice / G. Kamberelis // Journal of Contemporary Legal Issues. – San Diego : CA, 1995. – Vol. 6. – P. 115–171.
 17. *Swales J.M.* Genre Analysis: English in Academic and Research Settings / J.M. Swales. – Cambridge : Univ. Press, 2004. – 316 p.

Аннотация

На основании подхода М. Бахтина и постнеклассической методологии предлагаются критерии отнесения текста к определенному жанру: условия (социокоммуникативные факторы; авторство; время; язык); содержание (тип произведения, тематика, ведущий герой, типичный аттрактор); форма (языково-семиотические средства функциональной организации содержания); стиль (архетипы; дискурс; каналы коммуникации), с помощью которых было классифицировано 242 произведения свн. литературы.

Ключевые слова: жанр; средневековая литература; постнеклассическая методология; принципы классификаций: условия, содержание, форма, стиль.

Summary

On the basis of Bakhtin's approach and postnonclassical methodology some criteria for the text to a specific genre were proposed: the conditions (socio-communicative factors, author, time, language); content (type of product, topic, leading character, typical attractor); form (linguistic and semiotic means of functional organization of content), style (archetypes, discourse, communication channels). They were used for classification of 242 texts in MHG literature.

Key words: genre; medieval literature; postnonclassical methodology, principles of classification: conditions, content, form, style.

Стаття надійшла до редколегії 29.09.2011 р.